

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.5

Асташева О.С.,
студентка 2-го курсу юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ШЛЯХИ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Публікація присвячена виявленню особливостей співпраці органів публічної влади і інститутів громадянського суспільства в умовах побудови та функціонування громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: публічна влада, інститут місцевого самоврядування, громадянське суспільство.

Публикация посвящена выявлению особенностей сотрудничества органов публичной власти и институтов гражданского общества в условиях построения и функционирования гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: публичная власть, институт местного самоуправления, гражданское общество.

The publication is devoted to revealing peculiarities of cooperation between public authorities and civil society institutions in the context of the construction and functioning of civil society in Ukraine.

Key words: public authority, institute of local self-government, civil society.

Постановка проблеми. Зростання ролі громадянського суспільства у суспільному житті України, активна діяльність України в напрямку євроатлантичної інтеграції – все це

обумовлює актуальність дослідження громадянського суспільства в контексті співпраці з органами публічної влади. Існує проблема взаємодії громадянського суспільства, неурядових громадських організацій з державними установами. Враховуючи те, які кошти виділяються державою чи міжнародними донорами на розвиток громадянського суспільства і власне стан суспільної налаштованості до цих питань, важливим є якісне регулювання даних відносин.

Метою даної статті є дослідження особливостей понятійного апарату і його доцільності щодо вживаних термінів, нормативної бази та власне шляхів співпраці в умовах побудови та функціонування громадянського суспільства в Україні.

Ступінь наукової розробки проблеми. У юридичній літературі зазначеною проблематикою займалися: Р.Мельник, О.Зарічний, Л.Ільчук, О.Белокурова, Т.Бельська, Р.Даль, І.Брагімова, М.Ільїн, О.Радченко, Н.Розенблюм, Ф.Рудич та інші.

Виклад основного матеріалу. Однією з найбільших проблем у сучасному адміністративному просторі є розмите визначення понять. Це не дивно, адже там де є чіткість, не може бути місця підміні сенсу і маніпуляції фактами. Для того, щоб мати можливість про щось говорити потрібно знати, що лежить в основі поняття і чи доречно його використовувати. Візьмемо до уваги словосполучення «публічна влада». Виходячи з поняття «влада» варто зазначити, що воно передбачає взаємозв'язок двох суб'єктів, в якому другий виступає об'єктом владного впливу. Також об'єктом владного впливу можуть бути і неживі предмети. Прикметник «публічна» в поєднанні зі словом влада розуміє під собою орієнтацію на задоволення широких суспільних потреб[8].

Публічна влада врегульовує публічні справи і має територіальну спрямованість. В загальному владні відносини притаманні суспільному життю. Це плата за життя в суспільстві, бо жити в ньому і бути вільним від його правил неможливо [4].

Сам термін «публічна влада», зрештою, є нововведенням за часів незалежної України. Через задіяння більшої кількості суб'єктів у державотворенні, реалізації влади, радянський

термін «державна влада» не охоплював всіх функцій, які почали здійснюватися органами вже публічної влади. Вперше саме в Конституції з'явилося узагальнююче поняття, яке змогло об'єднати державну владу і місцеве самоврядування, і було визнано, що права й свободи людини є невідчужуваними й непорушними. В статті 5 вказується, що «народ здійснює владу безпосередньо через органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [6]. Виходячи з цього положення, місцеве самоврядування – окрема, самостійна форма реалізації народовладдя, яка спрямована на забезпечення реалізації прав і свобод громадян. Цей термін закріплено і в інших чинних нормативно-правових актах. Розвиток такого інституту як місцеве самоврядування веде до подальшого впровадження демократії в суспільстві. Це система недержавних суспільних відносин та інститутів, які гарантують людині (громадянину) реалізацію його природних, соціальних прав, у тому числі через органи державної влади і місцевого самоврядування.

Інститут місцевого самоврядування, який виражає інтереси територіальних громад у громадянському суспільстві, відіграє величезну роль у забезпеченні автономії суспільства від держави, але, з іншого боку, він поєднує суспільство з державою, забезпечуючи вирішення соціально-політичних функцій на місцевому рівні, тому що держава і її інститути не в змозі досить повно охопити приватні інтереси, які досить динамічні й різноманітні.

Громадянське суспільство складається з асоціацій, які за своєю суттю не є політичними. До них належать сім'ї, громади, різні види добровільних організацій, профспілки, підприємства малого бізнесу, великі корпорації та релігійні спільноти.

Європейський економічний і соціальний комітет 1999 року дав оцінку громадянському суспільству і зробив поглиблений аналіз самого поняття. Даний комітет теж виступає представником громадянського суспільства. Згідно з авторами цього документа ефективним ресурсом у боротьбі з дефіцитом демократії всередині ЄС і браком довіри з боку громадян є введення інститутів громадянського суспільства. Комітет складається з представників різних категорій економічної

діяльності, зокрема «представників виробників, фермерів, працівників транспорту, комерсантів, ремісників, представників вільних професій та широкої громадськості». Цей перелік ніколи не вважався вичерпним [8].

Структурно громадянське суспільство в Україні можна представити такими сегментами (соціальними інститутами, групами):

- громадські організації та об'єднання громадян;
- політичні партії, що не прийшли до влади;
- благодійні організації;
- громадські ЗМІ;
- самоврядні територіальні громади;
- трудові та навчальні колективи;
- професійні та творчі спілки;
- релігійні об'єднання [15].

Станом на 13 квітня 2018 року українці невисоко оцінюють розвиток громадянського суспільства в Україні. Лише 10% називають його розвиток високим, за даними опитування Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва – більше 85% не є членами жодних громадських об'єднань.

Така статистика пов'язана з тим, що більшість населення взагалі не розуміє що це і навіщо воно потрібне, а решта просто не вірить в те, що воно є дієвим соціальним інститутом. Тобто надзвичайно актуальним є розбір цього поняття в українських реаліях. Важливими компонентами громадянського суспільства є демократія й місцеве самоврядування, яке є окремою формою публічної влади поряд з державною владою [12].

Неодмінною складовою стабільності взаємовідносин влади та інститутів громадянського суспільства є досконалість нормативно-правової бази, що забезпечить відкрити та прозору діяльність владних структур, врахування громадської думки при застосуванні нових форм і технологій роботи з громадськістю, залучить громадян до участі в реалізації муніципальних і регіональних соціальних програм [1].

Які нормативно-правові акти регулюють дані взаємовідносини на даний час і чи є вони дієвими? Спершу потрібно визначити завдання, які стоять перед

взаємовідносинами між суспільством, що рухається до звання громадянського, і держави, що претендує на статус правової, соціальної.

Вони покликані забезпечувати:

1. Для людини:

- створення достатньої законодавчої основи для реалізації політичної свободи, соціальних гарантій і справедливості;

- захист від чиновницької сваволі.

2. Для суспільства:

- рівну правову захищеність усіх його соціальних прошарків із боку держави;

- передбачення безконфліктності, структурованості і політичної упорядкованості (усі суперечки вирішуються в рамках прийнятих законів);

- загальний захист суспільства як цілісного саморегулюючого організму від негативного впливу зовнішніх чинників;

- контроль суспільства над державою, прозорість і підзвітність діяльності його структур.

3. Для держави: втілення прав людини в юридичні норми і в механізми захисту цих прав [5].

Розвиток громадянського суспільства на офіційному рівні закріплено в указі Президента «Про сприяння розвитку громадянського суспільства».

В ньому вказуються основні проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні та можливі шляхи їх вирішення [14]. У Посланні Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 році” серед головних пріоритетів розвитку визначено налагодження повноцінного діалогу між владою та громадськими організаціями [15].

Витоки громадянського суспільства слід шукати в природних правах і свободах людини. Вони отримують статус позитивного права, вливаються у сферу діяльності держави. Держава ж, захищаючи права і свободи індивіда, проникає у його власну сферу влади. Таким чином починає працювати

механізм цілісного функціонування влади держави і влади людини [16].

Відбувається зближення інтересів держави і людини, формується і розвивається право і влада нового типу.

Отже, виходячи з цього твердження, вагомим є аспект взаємодії державної влади та влади інститутів громадянського суспільства.

Іноді може здаватися, що інститут громадянського суспільства не властивий українській ментальності. Оріся Луцевич, експертка Проекту ЄС для розвитку громадянського суспільства в Україні, менеджерка Українського форуму Chatham House спростовує цей міф.

«У нас фактично з нічого, вже на європейських стандартах була створена культурна інституція, яка покликана розвивати українську культуру. Згадуються слова Черчилля, який сказав — що якщо у нас не буде культури, то для чого тоді нам захищати свою країну. В умовах агресії це особливо важливий момент», - вважає вона [12].

Чи є доцільною співпраця інститутів громадянського суспільства і органів публічної влади? Для того щоб відповісти на це питання, потрібно чітко усвідомити перелік їхніх завдань, функцій та призначення в цілому.

Громадянське суспільство і публічна влада відображають різні аспекти людського буття, виконують різні завдання і мають різне призначення. Однак їх об'єднує спільна мета: повна реалізація прав, свобод і законних інтересів приватних осіб. Виходимо з того, що компонентами громадянського суспільства є демократія й місцеве самоврядування, як окрема форма публічної влади поряд з державною владою. Отже, муніципальна влада входить до публічної, і таким чином одне поняття частково включає інше. Таким чином ми не можемо встановлювати чіткі критерії для розрізнення цих понять. Вони не є тотожними і не протистоять одне одному. Їхні функції, хоча розрізняються, але тісно переплетені. Тому для практики важливим є їхнє співвідношення саме в площині розрізнення завдань, функцій та призначення.

Візьмемо до уваги муніципальну і державну владу, а також владу інститутів громадянського суспільства.

Державна влада в демократичних умовах виражає волю народу, місцева влада – виражає волю лише частини цього народу – територіальної громади. В теорії колізій не виникає. На практиці навіть враховуючи децентралізацію, є проблеми в бік перетягування повноважень державною владою. Тобто існують недоліки з розмежуванням повноважень державної влади та влади органів місцевого самоврядування.

Варто зазначити, що на відміну від інститутів громадянського суспільства та форм місцевого самоврядування, держава є політичною організацією всього народу. Тобто державна влада є організованою формою вираження політичної влади всього суспільства. Муніципальна ж влада виконує важливі функції щодо вирішення суспільних проблем на місцях. Вона є виразником зовнішнього впливу, засобом стримування зовні, а також є можливим способом вираження інтересів громадянського суспільства. Загалом муніципальна влада є повноправним самодостатнім елементом політичної системи.

Розглядаючи недержавні організації як суб'єкти публічноправових відносин, можна навести пояснення причин розгляду цих відносин у межах адміністративно-правової наукової спеціальності:

- вони є суб'єктами адміністративного права та виражають інтереси інших суб'єктів (громадян та інших фізичних осіб);

- вони реалізують державні функції (передусім реалізація прав людини і правозахист, освіта, наукові дослідження);

- вони беруть участь у публічному управлінні;

- вони активно взаємодіють і забезпечують контроль за діяльністю державних органів, передусім органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, та в свою чергу перебувають під загальним контролем з боку держави;

- їх діяльність регламентована адміністративно-правовими нормами, передусім законами України «Про

громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

- низка положень їх внутрішньої організаційної діяльності аналогічні положенням державних установ та організацій, тобто за допомогою інструментарію адміністративного права їх можливо вдосконалювати;

- вони активно беруть участь у відносинах, які регламентують фінансове та інформаційне право.

Держава та громадянське суспільство реалізують ідентичні цілі, досягаючи їх проте за допомогою відмінних засобів і форм інституційної дії. При цьому через структурні та функціональні відмінності державницького і громадянського підходів, варто відмовлятися від визначення чітких меж і сфер діяльності та закликати державу поважати повноваження інститутів громадянського суспільства.

Доречне сучасне співвідношення громадянського суспільства з державою може бути схарактеризоване як рівноправна взаємодія. Органи, які представляють державу, здійснюють регулятивно-охоронні функції щодо інституцій громадянського суспільства. За рахунок податків і зборів, внесених до державного бюджету, утримуються державні службовці, які забезпечують поєднання інтересів держави, суспільства та осіб, які потребують визнаної суспільством соціальної підтримки. У сфері економіко-фінансових відносин державні й недержавні суб'єкти постають як вільні та рівноправні партнери-конкуренти, які взаємодіють на підставі принципів ринкової системи господарювання [11].

Розвиток такого інституту публічної влади, як місцеве самоврядування, веде до подальшого розвитку демократії в суспільстві.

Інститут місцевого самоврядування, який виражає інтереси територіальних громад у громадянському суспільстві, відіграє величезну роль у забезпеченні автономії суспільства від держави, але, з іншого боку, він поєднує суспільство з державою, забезпечуючи вирішення соціально-політичних функцій на місцевому рівні, тому що держава і її інститути не в

зможі досить повно охопити приватні інтереси, які досить динамічні й різноманітні [9].

Щоб якісно вирішити ту чи іншу проблему, потрібно в першу чергу визнати її, доступно проінформувати населення про її наявність і можливі шляхи вирішення.

Коли людина розуміє, що саме від неї залежить і як їй потрібно діяти, то з'являється суспільна думка.

Коли це відбувається осмислено, то підбурює до спільних дій. Тому надзвичайно важливим є покращення доступу до інформації у населення і викорінення правового нігілізму.

Головне завдання громадського моніторингу влади – отримання вірогідної, повної, об'єктивної та своєчасної інформації, її системний аналіз та оцінка з метою підготовки умов для вироблення пропозицій і прийняття рішень щодо формування й реалізації державної політики з важливих соціально-економічних проблем.

У контексті подальшої демократизації влади в Україні громадський моніторинг влади набуває особливого значення. Він сприяє підвищенню прозорості дій органів державної влади; активному залученню громадян до участі в управлінні та ухваленні рішень з питань життєдіяльності суспільства; посиленню контролю за діями та рішеннями органів влади з боку громадськості.

В контексті покращення співпраці потрібно також виділити такий критерій: державне фінансування органів громадянського суспільства.

Зрештою враховуючи розробку нової Дорожньої карти ЄС, то вона повинна стати більш структурованою і директивною.

В Україні буде чотири пріоритетні напрями:

- 1) Сприятливе середовище
- 2) Діалог між громадянським суспільством і урядом
- 3) Потенціал громадянського суспільства
- 4) Підтримка ОГС з боку ЄС [3].

У вищезгаданому указі Президента «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» постановлялося

розробити ефективні механізми надання фінансової підтримки громадським ініціативам, спрямованим на реалізацію Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки.

Якщо взяти до уваги онлайн опитування, яке проводив Європейський Простір протягом місяця серед активістів та представників громадянського суспільства щодо державного фінансування третього сектору на національному та регіональному рівнях, то згідно із результатами, 100% респондентів вважають, що система державного фінансування організацій громадянського суспільства потребує змін. Майже 70% опитаних збираються подавати заявки на отримання бюджетних коштів наступного року. Минулого року 296,8 мільйонів гривень було виділено з державного бюджету для фінансування громадських організацій. У цю суму увійшли кошти Міністерства соціальної політики, Міністерства молоді та спорту та Міністерства культури.

Якщо ж подивитися на обсяги Міжнародного фонду "Відродження", то організаціям громадянського суспільства у 2017 році було надано приблизно таку ж суму — 237,6 мільйонів гривень. Однак, державне фінансування в бюджетах організацій громадянського суспільства складає невелику частину — це лише 3% з державного бюджету та 3% з місцевого бюджету, згідно із даними Державного комітету статистики України за 2017 рік.

Проблема друга це брак порозуміння між органами влади та громадським сектором.

Мета та завдання громадянського суспільства в умовах євроінтеграції полягають у забезпеченні прав і свобод усіх соціальних верств населення, у створенні умов, які сприяють підвищенню соціально-економічного рівня громадян, у задоволенні всіх потреб у різних сферах суспільних відносин, які дозволяють розкрити та реалізувати творчі здібності індивіда. У громадянському суспільстві не має існувати перебільшень – пріоритету держави в особі державних органів, анархії в управлінні суспільними справами, нігілізму стосовно права. Утворення рівноваги та балансу в громадянському

суспільстві є однією з основних умов його існування та подальшої модернізації в умовах євроінтеграції [8].

Дійсно, не всі ініціативи, запропоновані недержавним сектором для розвитку українського суспільства і держави, є готовими для впровадження. Чимало прикладів можна навести і як негативну практику взаємодії недержавних інституцій та державних органів, ініційованих недержавними структурами. Проте саме незаангажована оцінка такої практики співпраці дозволяє об'єктивно оцінити й удосконалити процес публічного управління суспільними процесами, а такі можливості виникають завдяки інституційним зв'язкам держави та недержавного сектору. Тому взаємодія державних і громадських інституцій у сучасній Україні є невід'ємним елементом модернізації публічного управління, у якому зацікавлені обидві сторони [8].

Порівняння інтересів, що складають сутність змагання за верховність у взаємодії держави і громадянського суспільства, надає можливість нам виділити для сучасних утворень такі крайні точки:

- авторитарна (сильна) держава і кероване суспільство;
- правова держава та громадянське суспільство.

Класифікація сучасних держав за цими типами можлива за співвідношенням їх інтересів, що виявляються на момент проведення аналізу. Таким чином, дослідження співвідношення інтересів держави та суспільства дозволяє диференціювати їх інтереси на такі групи: конфронтаційні, відмінні, паралельні та спільні.

Отже, диференціація суспільних і державних інтересів, пошук спільних інтересів і їх реалізація є сучасним напрямком розбудови держави, що існує в тісному зв'язку з громадянським суспільством.

Наостанок варто виділити діалог взаємодії влади і громадськості, що є інформуванням, стимулюванням, вихованням громадськості щодо участі у створенні та реалізації державної політики. Досягнення ефективного діалогу можливе шляхом реалізації принципу співпраці, який гарантує налагодження партнерських відносин між владою та

громадськістю. Це посилює ефект їх колективної відповідальності в результаті прийнятих ними спільних державно-управлінських рішень.

Висновки. Громадянське суспільство і публічна влада мають взаємозалежність – чим більше розвинутою є така форма публічної влади, як місцеве самоврядування, тим більше розвинутим є громадянське суспільство, в якому державна влада існує на центральному й регіональному рівнях, а місцеве самоврядування – на рівні територіальних громад та на регіональному рівні і є активним суб'єктом місцевої політики, здійснюючи управління місцевими справами в інтересах місцевого співтовариства.

Громадянське суспільство зміцнює публічну владу, роблячи її більш наближеною до громадян.

Громадянське суспільство є інтелектуальним опонентом держави, який доносить до влади зміст суспільних інтересів.

Воля державної влади в ідеалі має бути похідною від волі громадянського суспільства.

Щодо доцільності впровадження громадського моніторингу влади, то він дає змогу:

- виявити громадську та експертні думки щодо прийнятих органами державної влади управлінських рішень з важливих питань життєдіяльності суспільства;

- систематизувати та узагальнити різномірну інформацію на всіх рівнях управління;

- провести аналіз громадської думки щодо стану, основних проблем та перспектив розвитку окремих сфер, напрямів життєдіяльності суспільства;

- проаналізувати експертні оцінки щодо стану, основних проблем, перспектив формування та реалізації державної політики в окремих секторах чи сферах життєдіяльності суспільства;

- виявити рівень інформованості, динаміки змін стосовно підтримки різних верств населення й соціальних груп України в реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства;

- виявити рівень інформованості вітчизняних експертів щодо стану, основних проблем та перспектив реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства;

- забезпечити розробку аналітичних документів, орієнтованих на оцінку варіантів рішень і вибір найбільш оптимальних варіантів, які б відповідали обраній стратегії державної політики в секторах, галузях, сферах життєдіяльності суспільства;

- підвищити ефективність взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади в процесі вироблення чи прийняття важливих управлінських рішень.

Також в цьому пункті варто виділити становлення "демократії співучасті" - взаємодії державних органів з громадськістю, розширене інформування населення про державні справи та активізація широкої участі громадян під час прийняття рішень на всіх рівнях.

Сприяння саморозвитку громадянського суспільства з боку органів публічної влади (органів державної влади та органів місцевого самоврядування) передбачає:

1) створення системних, у першу чергу, правових і фінансових умов діяльності організацій і структур громадського сектора;

2) реалізацію політики громадської консолідації для вирішення соціально значущих проблем, спрямованої на забезпечення добробуту громадян;

3) визначення і втілення принципів, на яких будується взаємодія органів публічної влади зі структурами ділового і громадського секторів, створення інститутів взаємодії владного, ділового і громадського секторів;

4) удосконалення існуючих і розробка нових форм соціального партнерства та форм співробітництва органів публічної влади зі структурами ділового і громадського секторів;

5) вироблення ефективних механізмів підтримки діяльності недержавних організацій у реалізації ними соціально-значимих програм.

Література:

1. Гавкалова Н.Л., Грузд М.В. Взаємодія органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 10. С. 281-290.
2. Галай А. О. Вибір оптимальної моделі взаємодії самоорганізованого громадянського суспільства та сучасної української держави. Адміністративне право і процес. 2014. №4 (10). С. 9–15.
3. Державне фінансування громадянського суспільства: гроші є. А стандарти?. Європейський простір. 2018. URL:<https://euprostit.org.ua/stories/138177> (дата звернення 10.05.2017 р.)
4. Зарічний О. А. Публічна влада та участь громадян: юридичне трактування. Митна справа. 2015. № 4(2). С. 141-146.
5. Ільчук Л.І., Ларіна Н.Б., Фугель Л.М. Роль і місце громадського суспільства у протидії корупції та механізми співпраці з органами державної влади: Навч.-метод. матеріали. Київ, 2011. 120 с.
6. Конституція України. від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради. 1996. №30. Ст. 141.
7. Крушельницька Т., Ралдугін Є. Деякі аспекти моніторингу діяльності органів державної влади щодо співпраці з інститутами громадянського суспільства в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2009. Вип. 1. С. 245-257.
8. Лотюк О.С. Категорія "громадянське суспільство" у вітчизняному і зарубіжному законодавстві. Адміністративне право і процес. 2014. № 3(9). С. 264-270.
9. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 308 с.
10. Міхненко А., Месюк А. Владні інститути та громадянське суспільство: діалог чи маніпуляція суспільною свідомістю?. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2009. Вип. 2. С. 5-12.
11. Оль П. А. Государство, общество, личность: проблемы совместимости. М.: Юрист, 2005. 303 с.
12. Потенціал громадянського суспільства України серед пріоритетів нової Дорожньої карти ЄС. Європейський простір. 2018. URL: <https://euprostit.org.ua/stories/135284> (дата звернення 10.05.2019 р.)

13. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 25.10.2018).

14. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/68/2016> (дата звернення 10.05.2019 р.)

15. Усаченко Л. М. Співпраця органів державної влади з інститутами громадянського суспільства. Актуальні проблеми державного управління. 2009. № 1. С. 73-81.

16. Чехович Т. В. Сутність і юридична природа державної влади. Часопис Київського університету права. 2003. №3. С. 18-21.

УДК: 342.5

Панчишин Р.І.,

канд. юрид. наук,

докторант кафедри конституційного права

та порівняльного правознавства

Ужгородський національний університет

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ПЕРІОД НАЦІОНАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ (XVI-XVII СТОЛІТТЯ)

У статті висвітлено історико-правові умови формування територіальної громади на українських землях у період державного відродження та національного самовизначення, а саме – періоди Запорізької Січі та Гетьманської держави. Автором охарактеризовано організацію місцевої влади на території українських земель у досліджуваний період, визначено систему органів місцевого самоврядування, спосіб їх організації та функціонування. Проведено аналіз положень першого конституційного акта – Конституції Пилипа Орлика у частині, що стосується закріплення системи та повноважень органів місцевої влади. Визначено характер впливу магдебурзького права на становлення місцевого самоврядування на українських